

Tabula rasa

ΤΟΥ **Δημήτρη
Δουλιγερίδη**

ddouligeridis@tanea.gr

«ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΖΩ»

Οι χαρακτήρες του Σαίξπηρ, γράφει ο Πίτερ Ακρόνιτ στη βιογραφία του για τον Βάρδο (Μικρή Αρκτος, μτφ. Σπύρος Τσούγκος, 2010), φαίνονται «μοντέρνοι», επειδή βασίζονται στη διαφορετικότητα και την απροσδιοριστία. «Λέγεται κατά καιρούς ότι επινόησε την ατομική συνείδηση επί σκηνής, θα ήταν όμως ορθότερο να πούμε ότι *καθ' υπόδειξιν του Μοντέν* μετέδωσε την ιδέα της μεταβλητής και ασταθούς συνείδησης». Ο Μπλεζ Πασκάλ, από την άλλη, εξομολογείται για το αντίπαλο πρότυπο: «Δεν είναι στον Μοντέν αλλά στον εαυτό μου που ανακαλύπτω όλα όσα διαβάζω σ' εκείνον». Και ο Τόμας Ελιοτ: «Ο Μοντέν είναι μια ομίχλη, αέρας, ρευστό και διαφεύγον στοιχείο. Δεν δικαιολογεί – υπαινίσσεται,

question and twenty attempts at an answer», Vintage, 2011), είναι δικό του εφεύρημα: «να γράφει κανείς για τον εαυτό του, έτσι ώστε να δημιουργεί έναν καθρέφτη όπου οι άλλοι άνθρωποι αναγνωρίζουν τη δική τους ανθρώπινη συνθήκη». Και το πέτυχε μέσα από 107 «δοκίμια». Είναι ευτύχημα, λοιπόν, που τα «Δοκίμια» του Michel de Montaigne (Μονταίνι, όπως υποδεικνύει ο Φίλιππος Δρακονταειδής στην πλήρη και, κατά τα φαινόμενα, εξαντλητική μετάφραση) ανήκουν στις εκδόσεις της χρονιάς, χωρίς ο όρος να κινδυνεύει από κατάχρηση. Η τρίτομη «κασετίνα» κυκλοφορεί με τη σφραγίδα των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης, με υποσημειώσεις και σχόλια του μεταφραστή, ώστε να αποτυπώνεται ο διάλογος του γάλλου ουμανιστή με τους αρχαίους κλασικούς (Πλούταρχος και Σενέκας, πάνω απ' όλα), οι αναφορές και τα δάνεια από την αρχαία γραμματεία.

«Σε αντίθεση με πολλούς απομνημονευματογράφους της εποχής του», συνεχίζει η Bakewell, «δεν κατέγραψε τα προσωπικά κατορθώματα και επιτεύγματά του. Ούτε άφησε ως παρακαταθήκη την αυτοψία σε ιστορικά γεγονότα, αν και θα μπορούσε: έζησε εν μέσω ενός θρησκευτικού πολέμου που σχεδόν κατέστρεψε τη χώρα του... Ηθελε να μάθει πώς μπορείς να ζήσεις μια καλή ζωή – με τρόπο ορθό και αξιομνημόνευτο –, αλλά την ίδια στιγμή μια ζωή πλήρως ανθρώπινη, που σου αφήνει ικανοποίηση και σε γεμίζει... Οπως θα συμβούλευε ο Φλωμπέρ έναν φίλο του που αναρωτιόταν πώς έπρεπε να προσεγγίσει τον Μοντέν: «Μην τον διαβάζετε σαν παιδιά, για ευχαρίστηση, ούτε όπως οι φιλόδοξοι που θέλουν να διδαχθούν. Οχι, διαβάστε τον ώστε να ζήσετε».

γοπτεύει και επηρεάζει. Εάν προσφέρει κάποια λογική, πρέπει να είστε προετοιμασμένοι ότι σχεδιάζει κάτι άλλο για εσάς από το να σας πείσει με το επιχείρημά του».

Ο άνθρωπος για τον οποίο γράφονται όλα τα παραπάνω είναι τέκνο της Αναγέννησης. Του χρόνου συμπληρώνονται 490 χρόνια από τη γέννησή του – κοντά στο Μπορντό –, ενώ φέτος 430 από τον θάνατό του. Κι όμως, είναι ένας σύγχρονός μας. Σύγχρονος των διαφορετικών γενεών που σερφάρουν στον ωκεανό των αναρτήσεων, των tweets και τον μπλογκ αναζητώντας τον εαυτό τους, δημιουργώντας προσωπεία και ταυτότητες. Η ιδέα αυτή, γράφει η Sarah Bakewell («How to live – a life of Montaigne in one

Στον συγγραφέα αυτό θα ανακαλύψουν τον εαυτό τους πολλοί από τους μοντερνιστές που αναζητούν τον χαμένο χρόνο. Στον συγγραφέα που ήδη από την αρχή του πρώτου βιβλίου απευθύνεται στον αναγνώστη: «Θέλω να με δει καθένας εδώ στους απλούς, φυσικούς και καθημερινούς μου τρόπους, δίχως επιτήδευση και τεχνάσματα: γιατί τον εαυτό μου ζωγραφίζω. Τα ελαττώματά μου θα διαβαστούν εδώ μέσα ξεκάθαρα, όπως και τα ανεπιτήδευτα ήθη μου, όσο ο σεβασμός προς το κοινό μου το επέτρεψε... Ετσι, αναγνώστη, εγώ ο ίδιος είμαι το υλικό του βιβλίου μου: δεν είναι λόγος αυτός να περάσεις τον ελεύθερο χρόνο σου με θέμα τόσο επιπόλαιο και τόσο μάταιο. Σε χαιρετώ λοιπόν από το Μονταίνι, σήμερα, πρώτη του Μαρτίου του έτους χίλια πεντακόσια ογδόντα».

Του χρόνου συμπληρώνονται 490 χρόνια από τη γέννηση του Μοντέν – κοντά στο Μπορντό –, ενώ φέτος 430 από τον θάνατό του